

Ο Εμπορικός Πόλεμος που πυροδότησε ο Trump

(Σε ασύνδετο σχήμα)

«**Ο σοφός χτίζει γέφυρες, ο ανόητος χτίζει τείχη**».

Με αυτόν τον τίτλο υποδέχθηκαν οι κινεζικές εφημερίδες την έναρξη του εμπορικού πολέμου που πυροδότησε ο πρόεδρος Trump, με απρόβλεπτες συνέπειες για όλο τον κόσμο, ανεπιμένει στις αποφάσεις του. Το οξύμωρο στην υπόθεση είναι ότι η Αμερική, ο ένθερμος θιασώτης της ελεύθερης οικονομίας και της παγκοσμιοποίησης, «κλείνεται» στα σύνορά της και επιλέγει την πολιτική του προστατευτισμού για την οικονομία της. Αλλά τι είναι η παγκοσμιοποίηση; Είναι μια κοινωνική αλλαγή η οποία συνδέεται με την αυξανόμενη συνδεσιμότητα μεταξύ των κοινωνιών και των συνιστωσών αυτών, καθώς από την εκρηκτική εξέλιξη της τεχνολογίας των μεταφορών και των επικοινωνιών διευκολύνθηκε η ανταλλαγή πολιτιστικών και οικονομικών αγαθών, και ιδεών. Η παγκοσμιοποίηση έχει συνεισφέρει στην εξέλιξη γενικά της επιστήμης και έχει αυξήσει σημαντικά το παγκόσμιο ΑΕΠ. Με άλλα λόγια, είναι η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων, προϊόντων και ανθρώπων, η οποία αλλάζει άρδην τον κόσμο, εξομαλύνοντας τις υπάρχουσες διαφορές.

Η παγκοσμιοποίηση έχει δεχθεί σφοδρή κριτική κυρίως από αυτούς που υποστηρίζουν ότι είναι καλό για τους λίγους και αφήνει τους πολλούς πίσω, άποψη που δεν συμμερίζομαι, καθώς μακροπρόθεσμα όλοι επωφελοούνται. Θα αναφερθώ σε ένα απλό παράδειγμα, από ένα ταξίδι μου στην Ιαπωνία.

Εκεί είδα να καλλιεργούν ρύζι σε μικρά χωραφάκια στα βουνά, όπως καλλιεργούμε εμείς τα μαστιχόδεντρα, στα οποία για να φτάσουν χρησιμοποιούν σκάλες. (Πρέπει εδώ να σημειώσω ότι περίπου το 75% του εδάφους της Ιαπωνίας αποτελείται από βουνά και λόφους, με απότομες πλαγιές, κατά κανόνα ακατάλληλες για καλλιέργεια). Στο νησί μου, τη Χίο, αυτά τα χωραφάκια τα λέμε γαϊδαροκυλίστρες, επειδή είναι τόσο μικρά που ίσα-ίσα φτάνει ο γαϊδαρός να γαϊδαροκυλιστεί το καλοκαίρι, όταν τον ενοχλούν οι μύγες και γυρίζει ανάποδα με τα πόδια πάνω και ρολάρει. Έχω διαβάσει ότι το κόστος παραγωγής ρυζιού εκεί είναι πέντε φορές περισσότερο από ό,τι αλλού, άρα εκεί απαιτούνται πέντε φορές παραπάνω ώρες, ενώ θα μπορούσαν να παράγουν κάτι πιο αποδοτικό στους λόφους.

Γράφει ο
Βύρων Τομάζος
Μηχανολόγος,
Απόφοιτος Πολυτεχνείου
Μονάχου
e-mail: btomazos@gmail.com

Η παγκοσμιοποίηση μειώνει τη δυνατότητα επέμβασης των κυβερνήσεων στις οικονομικές διεργασίες, γι' αυτό πολλές κυβερνήσεις είναι αντίθετες. Για τις αυταρχικές μάλιστα κυβερνήσεις η παγκοσμιοποίηση είναι κόκκινο πανί, γιατί θέλουν αυτές να «είναι οι παίκτες», να κινούν τα νήματα, να λαμβάνουν τα προστατευτικά μέτρα, να αποφασίζουν για τους δασμούς κ.λπ. Βέβαια τα προσωρινά μέτρα μπορεί να φέρουν προσωρινές, βραχυπρόθεσμες νίκες, αλλά και προστριβές και διενέξεις, αναμφισβήτητα όμως μακροπρόθεσμα δημιουργούν αξεπέραστα προβλήματα. **Μειώνουν την ανάπτυξη, αυξάνουν τη φτώχεια και ωθούν σε πολιτικές και κοινωνικές αναταραχές,** δηλαδή μπορεί να κάνουν προσωρινές ενέσεις ανακούφισης, αλλά δεν καταπολεμούν τις αιτίες και την «ασθένεια» και πολύ φοβάμαι ότι το ίδιο πάει να κάνει και ο Trump.

Το αξιοπερίεργο με τον Trump είναι ότι, ενώ είναι Ρεπουμπλικάνος πρώην επιχειρηματίας, που κανονικά πρέπει να πιστεύει στην ιδιωτική πρωτοβουλία κ.λπ., εντούτοις τώρα έρχεται να επιβάλει προστατευτισμούς για τη χώρα του, που οφείλει την ευημερία της στο ελεύθερο εμπόριο και τον ανταγωνισμό!

Το αξιοπερίεργο με τον Trump είναι ότι, ενώ είναι Ρεπουμπλικάνος πρώην επιχειρηματίας, που κανονικά πρέπει να πιστεύει στην ιδιωτική πρωτοβουλία κ.λπ., εντούτοις τώρα έρχεται να επιβάλει προστατευτισμούς για τη χώρα του, που οφείλει την ευημερία της στο ελεύθερο εμπόριο και τον ανταγωνισμό!

Ο πόλεμος ήδη ξεκίνησε με τους δασμούς που επέβαλαν οι Ηνωμένες Πολιτείες και τις απειλές της Κίνας για αντίποινα, με ανυπολόγιστες συνέπειες για όλο τον κόσμο. Βέβαια, επειδή ο Trump είναι πολιτικός -και σίγουρα πολλοί πολιτικοί δεν κάνουν ή δεν λένε αυτό που πιστεύουν, συνήθως άλλα λένε στον λαό και άλλα πιστεύουν- εκτιμώ ότι υποσχέθηκε για προεκλογικούς λόγους τα μέτρα που λαμβάνει τώρα και προσπαθεί να τηρήσει τις εξαγγελίες του, ενώ είμαι βέβαιος ότι θα το ξέρει και θα του λένε και οι συνεργάτες του ότι δεν είναι στον σωστό δρόμο, τουλάχιστον από μακροσκοπική σκοπιά.

Οπωσδήποτε ποντάρει και στη δικαιολογία ότι επιδιώκει να μειώσει το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ με την Κίνα, δεδομένου ότι οι Αμερικανοί εισάγουν από την Κίνα προϊόντα περίπου πεντακοσίων δις δολάρια και εξάγουν περίπου εκατόν τριάντα δις. Δηλαδή υπάρχει μια τεράστια διαφορά και με το δίκιο του, θα έλεγα, προσπαθεί να τη μειώσει, το κάνει όμως απότομα και όχι με τον σωστό τρόπο.

Επίσης πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι η Κίνα δεν είναι ένας σωστός ανταγωνιστής, ένας σωστός παίχτης, καθώς κατηγορείται ότι εφαρμόζει πρακτικές που απειλούν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τεχνολογίας των ΗΠΑ και του κόσμου.

Στις πρακτικές αυτές περιλαμβάνεται και η ύπαρξη ενός κανονιστικού πλαισίου στην Κίνα που αναγκάζει τις ξένες εταιρείες να μοιραστούν την τεχνολογία τους με εγχώρια επιχειρηματικά συμφέροντα. Με απλά λόγια, οι Κινέζοι, λόγω και του κομμουνιστικού καθεστώτος, «αποφασίζουν και διατάζουν», δεν έχουν αντιπολίτευση και σίγουρα δεν είναι πάντα τίμιοι στις συναλλαγές τους. Ειδικά τα προηγούμενα χρόνια, αγνοούσαν συχνά τις διεθνείς συνθήκες, π.χ. δεν προστάτευαν την ιδιωτική πνευματική εργασία στις πατέντες κ.λπ., έπαιρναν πολλά με πλάγιο τρόπο, δηλαδή τεχνολογία δωρεάν και έτσι είναι αυτονόητο ότι τα προϊόντα που πουλάνε είναι φθηνότερα, αφού δεν επιβαρύνονται με κόστος έρευνας και τεχνολογίας. Τελευταία κάνουν ό,τι μπορούν για να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους στην έρευνα και την καινοτομία (η Κίνα δαπανά το 2,1% του ΑΕΠ της στην έρευνα και την τεχνολογία από το 0,7% που έδινε κατά τη δεκαετία του 1990). Θα τους αντιγράψουν, βέβαια, π.χ. οι Βιετναμέζοι που ήδη άρχισαν να τους ανταγωνίζονται στα φθηνά προϊόντα και υπηρεσίες. Παρόλα αυτά για τον Trump αυτές οι αποφάσεις του είναι ένα επικίνδυνο παιχνίδι που μπορεί να τον καταστρέψει κιόλας.

Ας δούμε, εν τάχει, τις οικονομικές συνέπειες του εμπορικού πολέμου. Η επιβολή δασμών από τις ΗΠΑ θα οδηγήσει σε άνοδο των τιμών στο εσωτερικό της χώρας και θα πλήξει τις αμερικανικές εταιρείες που εισάγουν ενδιάμεσα αγαθά, όπως ημιαγωγούς και πλαστικά. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι δασμοί που επιβάλλει η Κίνα ως αντίποινα, θα πλήξουν τους Κινέζους καταναλωτές αλλά και τους Αμερικανούς αγρότες και εργάτες. Και αυτά μόνο για αρχή. Πολύ μεγαλύτερη ανησυχία προκαλεί η μακροπρόθεσμη ζημία που θα υποστούν οι κανόνες και οι θεσμικοί πυλώνες του παγκόσμιου εμπορίου.

Αν ο Trump υιοθετήσει αυτό το μονοπάτι της απομόνωσης, θα ακολουθήσουν μεγάλες αλλαγές. Κατ' αρχάς, θα αναγκάσει τις επιχειρήσεις να υιοθετούν ολοένα και πιο τοπικά και λιγότερο παγκόσμια μοντέλα. Στην ουσία, θα είναι πιο πιθανό να βασίζονται σε τοπικό και περιφερειακό κεφάλαιο και λιγότερο πιθανό να βρίσκονται σε κεντρική θέση στα κορυφαία χρηματοοικονομικά κέντρα όπως η Νέα Υόρκη, το Τόκιο και το Λονδίνο. Αυτή η αλλαγή θα αλλάξει σημαντικά τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις αυτοχρηματοδοτούνται, το πώς διαμορφώνουν το κόστος και το πώς βλέπουν την προοπτική μακροπρόθεσμης ανάπτυξης. Θα μειωθεί η πρόσβασή τους στις παγκόσμιες πρωτεύουσες του χρήματος, που είναι απαραίτητη για τη χρηματοδότηση επενδύσεων και την ανάπτυξη των εταιρειών, περιορίζοντας τις ευκαιρίες τους να προσλαμβάνουν ανθρώπους και να επενδύουν σε καινοτόμες ιδέες.

Θα υπάρξει βραχυπρόθεσμος αποπληθωρισμός και στη συνέχεια μακροπρόθεσμος πληθωρισμός. Η αύξηση των εμπορικών δασμών και ο προστατευτισμός θα αυξήσουν τις τιμές των εισαγόμενων προϊόντων. Αυτό θα υποβαθμίσει την πραγματική αξία των μισθών που αναγκάζονται να αυξηθούν σε μια σχετικά κλειστή οικονομία με μειωμένη κίνηση εργασίας. Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, υπάρχουν περίπου 66 εκατομμύρια άτομα, ηλικίας μεταξύ 18 και 24 ετών, που είναι εκτός αγοράς εργασίας σε όλο τον κόσμο. Αυτή η ανισορροπία του εργατικού δυναμικού είναι ιδιαίτερα προβληματική, αν λάβουμε υπόψη ότι υπάρχει γηράσκων πληθυσμός στη Δύση και την Ιαπωνία, ενώ σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες το 70% του πληθυσμού είναι κάτω των 25 ετών.

Μια παγκόσμια πολιτική που στοχεύει στο βέλτιστο υγιές επίπεδο μετανάστευσης, θα μπορούσε να βοηθήσει τις επιχειρήσεις να εκμεταλλευτούν την αγορά εργασίας ανά τον κόσμο, προσλαμβάνοντας ταλέντα και εργαζόμενους και έτσι να βοηθήσουν στην πρόληψη μελλοντικών πληθωριστικών προβλημάτων ειδικά στο δυτικό κόσμο που πάσχει και θα πάσχει από γήρανση του πληθυσμού.

Η τελική αλλαγή είναι ότι οι κυβερνήσεις θα ανταμείβουν τους εθνικούς «πρωταθλητές» -εταιρείες με κανονιστικές προστασίες, φορολογικές ελαφρύνσεις και επιδοτήσεις που προσφέρουν πλεονέκτημα στις εγχώριες αγορές τους έναντι ξένων ανταγωνιστών. Αυτά είναι τα αποτελέσματα των εταιρικών μονοπωλίων και όχι των ανταγωνιστικών αγορών, όπου η κυβέρνηση γίνεται ο μεγαλύτερος διαιτητής στο ποιος κερδίζει και ποιος χάνει. Τελικά, οι εταιρείες αυτές κερδίζουν υπερβολική τιμολογιακή δύναμη, η οποία προωθεί τις μεγαλύτερες και λιγότερο αποδοτικές εταιρείες που βλάπτουν τους καταναλωτές.

Μια τέτοια πολιτική δεν θα επέτρεπε στην παγκοσμιοποίηση να αποτελέσει πραγματική ευκαιρία για άρση των εμποδίων και εκμετάλλευση όλων των δυνάμεων της αγοράς.

Η Κίνα πάντοτε επεδίωκε να καρπωθεί τα «τιμαλφή» της αμερικανικής τεχνολογίας με τον φθηνότερο δυνατό τρόπο και να ενισχύει με τεράστιες επιδοτήσεις και επιχορηγήσεις τις μεγάλες, κυρίως, κινεζικές ανταγωνιστικές εταιρείες, όπως π.χ. την Alibaba που ανταγωνίζεται την Amazon.

Η κλιμάκωση ενός εμπορικού πολέμου είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη όταν πρόκειται για την Κίνα, τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο των ΗΠΑ.

Κάθε φορά που λαμβάνονται αποφάσεις στη λογική οφθαλμός αντί οφθαλμού, τα σκάγια παίρνουν και άλλες χώρες και οι επιπτώσεις είναι καταστροφικές για την παγκόσμια οικονομία. Όμως, ο Trump δείχνει αποφασισμένος να εφαρμόσει την εμπορική του ατζέντα, σε αντίθεση με τις υποχωρήσεις του σε άλλα πολιτικά ζητήματα. Και εμφανίζεται να παίζει σκληρά το παιχνίδι της Κίνας, για να κερδίσει την εκλογική του βάση και να δώσει στους Ρεπουμπλικάνους μια ώθηση στις ενδιάμεσες εκλογές του Νοεμβρίου 2018. Το ερώτημα βέβαια είναι κατά πόσον οι οικονομικές επιπτώσεις θα γίνουν αισθητές μέχρι τότε.

Πιστεύω ότι οι πολιτικοί σε όλο τον κόσμο θα έπρεπε να έχουν δώσει πραγματική εξουσία σε παγκόσμιους θεσμούς όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, αντί να δεσμεύουν και ουσιαστικά να αντικαθιστούν τους θεσμούς αυτούς με πολιτικές αποφάσεις.

Αν οι κυβερνήσεις αφεθούν ανεξέλεγκτες, το αποτέλεσμα θα είναι μεγαλύτερη καταστροφή της παγκόσμιας οικονομίας και συνεπώς αναταραχές, συγκρούσεις, διαφθορά, καλλιέργεια αισθήματος ανασφάλειας και απόλυτης απόγνωσης σε όλο τον κόσμο.

Ο κλάδος που θα νιώσει χωρύτερα τις επιπτώσεις του εμπορικού πολέμου είναι δυστυχώς η παγκόσμια ναυτιλία και φυσικά και η Ελληνική, μιας και εξαρτώνται άμεσα από το διεθνές εμπόριο και μάλιστα στην Ελλάδα οι συνέπειες θα γίνουν πολύ πιο αισθητές γιατί είμαστε πιο ευάλωτοι.

«Είναι πολύ εύκολο να μπει σε έναν πόλεμο, αλλά θα είναι εξαιρετικά δύσκολο να καταφέρεις να βγεις», έλεγε το 1964 ο Αμερικανός πρόεδρος Λίντον Τζόνσον, αναφερόμενος στον πόλεμο του Βιετνάμ. Παρά ταύτα, ευελπιστώ ότι ο Trump δεν θα συνεχίσει αυτό το σκληρό παιχνίδι, που αυτός το άρχισε και αυτός μπορεί να το σταματήσει ή να το κάνει fade out (να το αφήσει να ξεθωριάσει).

Το χειρότερο σενάριο είναι να εκτροχιαστεί το τρένο της παγκόσμιας ανάπτυξης λόγω του εμπορικού πολέμου και της επιβολής αυστηρότερων όρων στον δανεισμό από τις κεντρικές τράπεζες.

Δυστυχώς η νέα εποχή προστατευτισμού έρχεται σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη περίοδο για τις αγορές. Ενώ η ανάπτυξη παραμένει ισχυρή, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, οι επενδυτές προσαρμόζουν τις τοποθετήσεις τους σε ένα νέο περιβάλλον περιοριστικής νομισματικής πολιτικής η οποία φρενάρει την ανάπτυξη.

Υπενθυμίζω ότι οι δασμοί σε προϊόντα και υπηρεσίες που έχει εξαγγείλει μέχρι σήμερα είναι 37 δις, υπαινίσσεται δε ότι μπορεί να τα κάνει σε 500 δις. Σε αυτή την περίπτωση η Κίνα, η οποία είναι ο κύριος μοχλός ανάπτυξης παγκοσμίως με 7,5%, θα καταρρεύσει και θα συμπαρασύρει και τον υπόλοιπο κόσμο· από έναν πόλεμο, ακόμη και εμπορικό, κανείς δεν βγαίνει κερδισμένος.

Λένε ότι ο Trump είναι πιστός, ας ελπίσουμε να τον φωτίσει ο Θεός...